

Tekst 7

Christian Bennike: ”Dyrs indre liv er dybere, end vi tror”*Artikel, Information, 23. juli 2016***Dyrs indre liv er dybere, end vi tror**

En hastigt voksende mængde forskning viser, at alt det, vi engang mente var unikt for mennesket – kultur, personlighed, tanker om fremtiden – opda- ges hos stadig flere dyrearter fra ravne til chimpanser og hvaler. Og det har konsekven- ser for måden, vi kan tillade os at behandle dyr på.

Af Christian Bennike

Den 29-årige hanchim-
panse Yoran stikker sine
koglede sorte fingre gennem
hegnet i Københavns Zoo, og
dyrepasser Mikkel Famme
tager ham i hånden.

»Yoran er en rigtig hygge-
abe,« siger han og klør chim-
pansen på maven.

»Han er 8-10 gange stær-
kere end et menneske, men
vi kender hinanden.«

Mikkel Famme har pas-
set chimpanser i fire år og er
slet ikke i tvivl om, at de har
både personlighed og empati.

Yoran er den stille type,
mens hunnen Marti er en
pjatteabe, som kilder de
andre og gør sig selv rund-
tosset for sjov.

»Vi har 13 chimpanser, og

Hvem kigger på hvem ved chimpanseburet i Københavns Zoo?
Foto: Ulrik Hasemann

de har 13 personligheder,«
siger Mikkel Famme »De
minder så meget om os. Hvis
vi kommer tilbage fra en
ferie, bliver de glade for at se
os. Hvis man er småsløj eller
har tømmermænd, vil de
gerne drille én – stjæle vand-
slangen eller prikke én med
en pind. De kan fornemme
ens humør.«

Tidligere var listen af
træk, som adskilte menne-
sket fra dyrene, lang: brug
af redskaber, selvbevidsthed,
selvkontrol, evnen til at plan-
lægge og forstå fremtiden
og evnen til at give tillærte
evner videre til sine børn.
Men alle disse evner er i dag
observeret blandt dyr.

De senere år har en
hastigt voksende mængde
forskning vist, at dyr er mere
intelligente og har et langt
mere komplekst følelsesliv,

end vi hidtil har troet – det
traditionelle syn på dyr som
instinktstyrede væsner uden
fri vilje er ved at forsvinde.

»Lige nu ser vi to kurver,
der nærmer sig hinanden –
mennesker og dyr mødes,«
siger Mathias Osvath, som er
kognitiv zoolog på Universi-
tetet i Lund, hvor han stude-
rer ravne og chimpanser.

»Jo mere vi studerer men-
neskelig tænkning, jo mere
opdager vi, at det bygger på
simple underliggende meka-
nismer.

Og jo mere vi studerer
dyr, jo mere bliver vi klar
over, at de er mere komplek-
se, end vi troede.«

Udviklingen går stærkt.

Så sent som i sidste uge
udkom et studie, som viser,
at fugles hjerner har flere
neuroner pr. kubikcentime-
ter end pattedyr og primater,

75 og samme uge fandt arkæologer i Brasilien ud af, at kapucineraber i århundreder har brugt stenværktøjer til at åbne cashewnødder.

80 Grænsen mellem dyr og mennesker bliver stadig mere uklar, og det har konsekvenser – både for vores syn på dyr og på kødproduktion.

85 **Deres hjerner minder om vores**

Ravne er blevet det nye sort inden for forskning i dyreadfærd. Ikke nok med at de mytiske fugle har social kultur, bruger redskaber og genkender menneskeansigter i årevis, de udviser også en bemærkelsesværdig grad af selvkontrol og kan takke nej til mad her og nu, hvis de får en større belønning senere – de er faktisk langt bedre til det end 4-årige menneskebørn. De lægger også planer for fremtiden, noget man længe troede var en unik menneskelig evne.

105 »Deres hjerner minder på mange måder om vores. Der er naturligvis forskelle, for de har ikke et sprog, og derfor er det svært at planlægge pension og ting, som kræver koncepter, men evne til at planlægge som sådan har de,« siger Mathias Osvath.

Chimpanser planlægger også. Osvath har beskrevet, 115 hvordan chimpansen Santino fra Furuvi Zoo i Sverige, samler små bunker af sten og gemmer dem rundt omkring i buret for at kunne kaste dem på irriterende besøgende. Det viser, at Santino både kan lære af fortiden og lægge planer for fremtiden.

Selvbevidste dyr

125 Meget tyder også på, at en række dyrearter har det, man kalder *theory of mind* – de kan forstå, at andre har et indre liv og er styret af egne motiver – det er derfor Santino gemmer sine kastesten, han ved at dyrepasserne har tænkt sig at tage dem fra ham. Både papegøjer, ravne, primater og delfiner har *theory of mind* – og muligvis også svin, hunde og geder.

Mange dyr er også selvbevidste. I 1970'erne malede 140 psykologen Gordon Gallup en duftfri plet i panden på en række dyrearter for at undersøge, om de reagerede, når de så sig selv i et spejl – hvis de rørte ved pletten, måtte det betyde, at de kunne genkende sig selv, en evne menneskebørn udvikler i 2-årsalderen. Det viste sig, at både 150 elefanter, delfiner, skader og gorillaer har selvbevidsthed (aber og hunde kunne ikke genkende sig selv, måske fordi de i højere grad bruger lugtesansen).

Et andet centralt spørgsmål er, om dyr har følelsesmæssige oplevelser af verden; føler de glæde, smerte, 160 empati og sorg. En voksende mængde forskning tyder på, at svaret er ja.

Rotter ser ud til at spise mindre, hvis de skal trykke 165 på en knap for at få mad, som samtidig giver andre rotter stød, og der er eksempler på delfiner, som redder mennesker og andre hvaler, som 170 er kommet i havsnød. Elefanter ser ud til at sørge over deres døde, og forskellige aber giver afkald på føde for

at hjælpe ikkefamiliemedlemmer med at spise, hvis de er i problemer. Det kan måske betegnes som empati.

Desuden bruger en lang række dyr redskaber: Krager tilhakker kviste og bruger dem til at fiske larver ud af små huller. Oddere bruger sten som hamre til at åbne muslinger, og chimpanser 180 slås med køller og indsamler vand med svampede blade (nogle forskere mener ligefrem, at chimpansernes værktøjskasser overgår de tidligste menneskers redskaber, som er fundet i Østafrika).

Ofte gives teknikkerne videre fra generation til generation, indtil der opstår 195 en særlig kultur. F.eks. har spækhuggergrupper hver deres sociale dynamikker og jagtmetoder – nogle fortrækker at spise sæler, mens andre er til andre fisk.

Kan man dræbe dyr?

Når forskellene mellem dyr og mennesker bliver udvisket, har det konsekvenser 205 for vores syn på de 56 mia. landdyr, som hvert år slægtes for deres kød, mener Jeff McMahan, som er professor i moralfilosofi på Oxford Universitet.

210 »Når det viser sig, at nogle dyrearter er over grænsen for, hvornår man kan opfattes som en person i moralsk forstand, så bliver de inkluderet i en række moralske principper, blandt andet at man ikke må bruge en person som et middel til et mål,« siger Jeff 220 McMahan, som selv er vegetar.

»Det sætter spørgsmåls-

tegn ved, om vi overhovedet kan opdrætte dyr for at dræbe og spise dem.«

Allerede i dag taler man om 'kødparadokset'; det faktum, at mange mennesker både mener, at dyr har ret til at leve, og at mennesker har ret til at spise dem. Vi betragter hunde som en del af familien, men vi spiser industrielt produceret svinekød.

I sin bog *Animal Liberation* fra 1975, som er blevet en bibel for dyrerettighedsforkæmpere, argumenterer moralfilosoffen Peter Singer for, at det er lige så uretfærdigt at diskriminere dyr på baggrund af biologi, som at være racist. Om 100 år vil vi se tilbage på industriel kødproduktion ligesom vi i dag ser på slavehandel og gladiatorkampe, mener Singer, for når vi ved, at dyr har følelser og ofte er klogere end nogle mennesker (f.eks. nyfødte og mentalt handicappede), er det 'speciesisme' at dræbe dem.

Det argument bliver styrket for hver ny opdagelse, mener Jeff McMahan.

»Hvis man kunne bygge en superhund med intelligens og følelsesliv som et menneske, ville den også have rettigheder. Det ville stadig være en hund, men det ville ikke retfærdiggøre, at man behandlede en højt intelligent og følsom hund anderledes, end man bør behandle et menneske med samme karakteristika – det er individets karaktertræk, som er det vigtige, ikke dets tilhørsforhold til en bestemt gruppe.«

Et Disney-syn

Men den konklusion er for vidtgående, mener videnskabelig direktør i København Zoo, Bengt Holst.

»Tendensen er, at man finder ud af, at dyr kan mere, end man hidtil havde troet, og så skal man pludselig behandle dem som mennesker – og det er noget sludder. Dyr skal behandles med respekt; respekt for, hvad de er, ikke respekt for, hvad vi er,« siger Bengt Holst, som også er formand for Det Dyreetiske Råd.

»Vi vil jo ikke behandle en abe som en hest, så hvorfor skulle vi behandle en hest som et menneske? Det er halsløs gerning at sammenligne intelligens på tværs af arter.«

Forrige år kom Bengt Holst og København Zoo i en regulær shitstorm, da de aflivede den sunde hangiraf, Marius. Bengt Holst tolker de vrede reaktioner som et eksempel på, at mange mennesker ikke længere forstår naturen – samme tendens gør sig gældende i debatten om dyrs indre liv, mener han.

»Mange har fået et Disney-syn på naturen som et sted, hvor der bliver født en masse nuttede unger. Man glemmer, at døden er en lige så naturlig del, og den er nødvendig for at tilpasse bestandsstørrelsen til den plads, der er til rådighed – uanset om det er i naturen eller i zoologiske haver. Konsekvensen bliver, at alle dyr skal leve, indtil de dør en naturlig død, fordi livet

er helligt i sig selv, og det er helt forkert.«

Bag glasset i Københavns Zoo kigger den 46-årige hunchimpanse Trunte ud på børnene. Hun er havens ældste chimpanse og har oplevet lidt af hvert. Da hun var ung, var der ikke mange regler om dyrevelfærd, og da hun skulle parres med en hanchimpanse, blev hun bare sat ind i en bil og kørt til Aalborg Zoo. Hun sad på forsædet hele vejen – også på storebæltsfærgen.

Dengang var der heller ikke tag på abeburet, så Trunte fandt på at sætte sig foran de madpakkespisende gæster med fremstrakt hånd og et sørgmodigt blik. Når gæsterne forstod, at hun tiggede om en snack, kiggede hun op imod toppen af muren og lavede en kastebevægelse med armen.

I dag er der tag på abeburet. Menneskeungerne skriger, da en af chimpanserne tager en bid af sin egen fæces, og en hvidblond knægt knytter sine små klistrede fingre og peger direkte på Trunte med en gløden genkendelse i stemmen.

»Gammel mand!«

Man forstår ham godt. Som chimpansen sidder dér på sin træstub og forsigtigt napper frugtkødet af en rød peberfrugt uden at spise stilkene, ligner hun næsten de isguffende bedsteforældre udenfor.